

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
INNOVATSION
RIVOJLANISH VAZIRLIGI

BOSHLANG'ICH TA'LIM SIFAT VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH: STRATEGIYA, INNOVATSIYA VA ILG'OR TAJRIBALAR

xalqaro ilmiy-amaliy anjumani

MATERIALLARI

20 сентябрь 2021 йил

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI**

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

**“BOSHLANG'ICH TA'LIM SIFAT VA
SAMARADORLIGINI OSHIRISH: STRATEGIYA,
INNOVATSIYA VA ILG'OR TAJRIBALAR”
MAVZUSIDAGI XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMANI
MATERIALLARI**

**«ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА И ОПТИМИЗАЦИЯ
ЭФФЕКТИВНОСТИ НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ:
СТРАТЕГИЯ ИННОВАЦИИ И ПЕРЕДОВЫЕ ОПЫТЫ
ОБУЧЕНИЯ»**

**МАТЕРИАЛЫ
МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ**

**“IMPROVING THE QUALITY AND EFFECTIVENESS OF
PRIMARY EDUCATION: STRATEGY, INNOVATION
AND BEST PRACTICES”
INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE**

20 sentyabr 2021yil

Buxoro

Anjuman O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning 2021 yil 16 iyundagi oliy ta'lim tizimidagi ustuvor vazifalarga bag'ishlangan videoselektor yig'ilishi, "O'zbekiston Respublikasi xalq ta'limi tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi hamda "O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi farmonlariga, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021 yil 2 martdagi № 78-F sonli farmoyishi, O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2021 yil 6 mart 122-sonli buyruq, Buxoro davlat universitetining 2021 yil 13 martdagi 152-U-sonli buyrug'iga muvofiq tashkil etilmoqda.

Konferensiyaning maqsadi: Boshlang'ich ta'lim sifat va samaradorligini oshirish muammolari va uning yechimlarini topish, hozirgi rivojlanish tendensiyalarini muhokama qilish, boshlang'ich ta'limning yetakchi mutaxassislar bilan tajriba almashish hamda ushbu sohadagi so'nggi tadqiqot usullarini ommalashtirishdan iborat.

DASTURIY QO'MITA

Xamidov Obidjon Xafizovich – BuxDU rektori, iqtisodiyot fanlari doktori, professor, rais;

Qahhorov Otabek Siddiqovich - BuxDU ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori, iqtisodiyot fanlari doktori, rais o'rinbosari;

Mustafaeva Dilduza Ne'matilloevna – Buxoro viloyati xalq ta'limi boshqarmasi boshlig'i

To'xsanov Qahramon Rahimboyevich – Maktabgacha va Boshlang'ich ta'lim fakulteti dekani, filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent, a'zo;

Ro'ziyeva Mohichehra Yoqubovna – Boshlang'ich ta'lim nazariyasi kafedra mudiri, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, a'zo;

Jamilova Bashorat Sattorovna – filologiya fanlari nomzodi, Buxoro davlat universiteti professori, a'zo;

Istamova Shohida Maxsudovna – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi, a'zo

TASHKILIY QO'MITA

Qahhorov O.S. – BuxDU ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori, iqtisodiyot fanlari doktori, rais

Q.R.To'xsanov – Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti dekani, a'zo

M.Y.Ro'ziyeva – Boshlang'ich ta'lim nazariyasi kafedrasini mudiri, a'zo.

Rashidov U.U. – Moliya iqtisodiyot bo'yicha prorektor, a'zo

Zaripov G.T. – Ilmiy-tadqiqot, innovatsiyalar va ilmiy pedagogik kadrlarni tayyorlash bo'limi boshlig'i, a'zo

G.R.Akramova – Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha mas'ul, a'zo

B.S.Jamilova – Boshlang'ich ta'lim nazariyasi kafedrasini professori, a'zo.

Sh.M.Istamova – Boshlang'ich ta'lim nazariyasi kafedrasini dotsenti, a'zo.

S.R.Akramova – Boshlang'ich ta'lim nazariyasi kafedrasini o'qituvchisi, kotib

Mas'ul muharrir:

M.Yo.Ro'ziyeva, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Taqrizchilar:

A.R.Hamroev, pedagogika fanlari doktori, professor

N.O.Safarova, filologiya fanlari nomzodi, dotsent

978-5-9916-3338-3. 430стр.

3. Tosheva Nurzoda Toshtemirovna. Methods and techniques of developing cognitive activities of primary school pupils //ACADEMICIA. An International Multidisciplinary Research Journal, 2020. № 10:(7.13.) Стр 80-87. https://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/1537/943

4. N.T.Tosheva, M.H. Mustafojeva Registration of age and individual characteristics in education as a pedagogical problem. European scholar journal ISSN(E): 2660-5562 Jurnal Impact Faktor: 7.235 Volume 2, Issue 4 April 2021.– B. 85- 90

<https://scholar.google.com/citations?user=jJE1SeoAAAAJ&hl=ru&oi=ao>

5.N.T.Tosheva, A.M.Ibodullayeva Pedagogical bases of training of qualified pedagogical staff. International Engineering Journal For Research & Development: Vol. 6 No. 3 (2021): VOLUME 6 ISSUE 3 SJIF: 7.169 <http://iejrd.com/index.php/%20/article/view/2228>

6. Тошева Н. Т. Педагогико-психологические подходы к развитию познавательной деятельности учащихся начальной школы //Педагогические науки. – 2011. – №. 6. – С. 44-46.

7. Тошева Н. Т. Организация учебно-познавательных ситуаций начальных классов на основе дидактико-психологических подходов //Новое слово в науке и практике: гипотезы и апробация результатов исследований. – 2017. – С. 42-46.

8. Тошева Н. Т. Бошланғич синф ўқувчиларининг билиш фаолиятини ривожлантиришнинг педагогик-психологик хусусиятлари Fan va jamiyat. – Нукус, 2020. – №2. – Б. 109-111.

https://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/1540/942

9. Тошева Н. Т. Бошланғич синф ўқувчиларида билиш фаолиятини шакллантиришнинг ўзига хос хусусиятлари Муғаллим ҳам узлуксиз билимлендириш.– Нукус, 2020. – №2. – Б. 126-132. https://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/1544/941

10. Tosheva Nurzoda Toshtemirovna. Education process directed to the person as the basis of increasing knowing activity of pupils. // The advanced science open access journal. United states, 2013. №6. . Стр. 83-85.

ZAMONAVIY DARSLARNI TASHKIL ETISHDA TEXNIK VOSITALARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI

DOI: 10.53885/edinres.2021.51.62.082

Tosheva Nurzoda Toshtemirovna

BDU o'qituvchisi

Ibodullayeva Azizajon Mahmudovna

2-bosqich magistranti

Qodirova Nilufarxon Zokir qizi

BDU talabasi

Ушбу мақолада бошланғич синф ўқувчиларини билиш фаолиятини ривожлантириш имконияти ва кейинги босқичларда замин ярата олиши, ўқувчи билиш фаолиятининг асосий субъекти сифатида намоён бўлиши таҳлил қилинган.

В данной статье отражены возможности развития познавательной деятельности учеников начальной школы, дан анализ процесса развития данной деятельности учащихся, определены его основные педагогические направления.

The article analyzes the opportunities to develop the process of acquiring knowledge of pupils in primary education, making foundations for the further stages of education and the role of pupils as the main subject of educational process.

Калит сўзлар: замонавий ахборот коммуникацион технологиялар, ўқув-билиш жараёни, дидактик имкониятлар, инновацион фаолият, тизимни бошқариш, кўп фаолиятлик, илгор тажрибалар, миллий ахборот тизими, ахборот хавфсизлиги, ахборот тизими ва ресурслари.

Ключевые слова: современные информационно коммуникационные технологии, учебно познавательный процесс, дидактические возможности, инновационная деятельность, управления системой, многодеятельность, передовой опыт, нацио

Key words: Modern innovative communicative technologies, the process of education, didactic innovations, innovative activity, leading of system, multi-activities, national communication systems.

Bugungi kunda texnik vositalarsiz zamonaviy darslarni tasavvur qilishimiz qiyin. Bular xoh kopyuter bo'ladimi xoh boshqa texnik vosita bo'ladimi, faqat va faqat ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Bizga ma'lumki mustaqillikkacha bo'lgan davrda texnik vositalarning ayrimlaridagina ta'lim jarayonida foydalanilgan. U ham bo'lsa, ba'zi fanlarni o'qitish, xususan laboratoriya mashg'ulotlarida foydalanilgan. Mustaqillikdan keyin esa ta'limga bo'lgan e'tibor butunlay o'zgarganligi, jahon standartlari darajasiga ko'tarilayotganligi bois texnik vositalarning zamonaviy turlaridan mamlakatimiz ta'lim tizimining barcha bosqichlarida keng foydalanilmoqda: kompyuter, internet vositalari, elektron doska, televizor, multimediya vosilari shular jumlasidandir.

Aynan mana shu tipdagi vositalardan boshlang'ich ta'lim samaradorligini oshirishda, o'quvchilarning dunyoqarashini shakllantirishda, darslarda olgan bilimlarini sinab ko'rishda samarali foydalanish mumkin. Jumladan, kompyuter vositasining imkoniyatlaridan kelib chiqqan holda, uning quyidagi imkoniyatlari mavjudligini alohida ta'kidlab o'tmoqchimiz:

Prezentasiya – taqdimot etish – Mavjud predmetga oid materiallarni namoyish etish, o'quvchilarning tasavvur olamini kengaytirish, ayrim tushunchalar haqidagi bilimlarini hosil qilishda keng foydalaniladigan tipdir. Prezentasiyani yaratish uchun ko'p hollarda Pover Point dasturidan. Prezentasiya bu elektron o'quv diafilmi bo'lib, animasion, audio va videofragmentlar, interaktiv elementlaridan tashkil topganligi bilan o'quv diafilmlaridan farq qiladi. Kompyuterdan foydalanishning bu xili o'ziga xos qiziqarli bo'lib, o'qituvchilar, umuman kompyuterni erkin foydalanuvchilar ham uni o'zlari yaratish imkoniga egadirlar.

Prezentasiyani boshlang'ich sinflarda o'qitish va uning samaradorligini oshiruvchi jonli tasvirda ifodalash uchun tayyorlash va undan foydalanish mumkin. Jumladan, mashg'ulotlarda ma'lumotlarni tasvir, so'zlarning harakati bilan birga uzatish hamda boshqa jarayonlarni animasiya orqali namoyish etish o'quvchilarning mavzuga qiziqishini orttirib, o'zlashtirishni osonlashtiradi. Movie Maker dasturida berilgan rasmlar ma'lumotlar so'zlar, musiqa va video effektlar orqali berilishi o'quv jarayonini yanada rang-rang namoyish etilishini ta'minlaydi.

Boshlang'ich sinf darslarini o'qitishda ko'pchilik mavzularni mana shu usuldan foydalanib muvaffaqiyatli olib borish mumkin. Mashg'ulotlardagi ma'lumotlar ko'rgazmalilik va ilmiylik slaydlar, ya'ni ayni mavzu uchun tanlangan tasvir va ma'lumotlar kadrlarda bir necha bo'laklarga bo'lib namoyish etish orqali amalga oshiriladi. Bu usul an'anaviy uslubdagi dars strukturasini o'zgartiradi; o'qituvchi vaqtini tejaydi, o'quvchining darsga e'tiborini kuchaytiradi; o'quvchilarning dars, darsdan va sinfdan tashqari mashg'ulotlarda mustaqil bilim olishiga imkon yaratadi.

Dasturiy trenajyorlar. Ulardan o'quvchi o'zlashtirishga qiyinalayotgan mavzular va atamalarни o'rganishda, dasturlar tuzishda foydalaniladi. Bunday dasturlar aniq va tabiiy fanlar uchun ayniqsa muhimdir. Ushbu dasturlar boshlang'ich sinflarda bir necha predmetlar uchun tuziladi. Masalan, matematikadan misollar echimini topish, tabiat darslarida hayvonot va o'simliklar olami bilan tanishtirish, O'qish darsida matn yuzasidan kelib chiqqan holda allomalar yoki tarixiy obidalar, shaharlarni o'rganish o'rganish uchun ishlab chiqiladi. Mashg'ulotlardagi dasturiy trenajerlar o'quvchi o'zlashtirishi murakkab bo'lgan mavzular uchun ishlab chiqiladi. Darslar albatta kompyuterlashgan tizim asosida tashkil etiladi. Ular berilishi zarur bo'lgan ma'lumotlar aniq va ravon tilda bayon etiladi. Dasturlarning ko'rgazmali bo'lishi, materiallarning rang-barangligi ularning sifatini ta'minlaydi.

Dasturiy trenajerlarda mavzuni to'liq yoritish uchun materiallar to'planiladi. Maxsus reja asosida ssenariy tuzilib, kompyuterda slaydlar yaratiladi. Tayyorlangan slaydlar ham o'quvchilarga qiyinroq mavzularni o'zlashtirishga darsda va darsdan tashqari mashg'ulotlarda ham shug'ullanishga anchagina qulaylik yaratadi.

O'rgatuvchi – dasturiy trenajyorlar - didaktik vosita vazifasini bajaradi. Ular o'rgatish bilan birgalikda o'z-o'zini baholash va yo'l qo'yilgan xatoni anglashga o'quvchilarga yordamchi bo'lib xizmat qiladi. Bunday o'rgatuvchi trenajerlarga fanlarning asosiy maqsadini yoritgan test va va o'yin dasturlarini kiritish mumkin. Maxsus fanlarni o'qitishda o'quvchilar bilimini baholash va nazorat qilish, ko'p tanlov javobli test dasturidan foydalaniladi. Unga ko'ra har bir o'quvchi yangi mavzu so'ngida yoki umuman darsda, darsdan va sinfdan tashqari mashg'ulotlarda alohida o'rgatuvchi test dasturidagi savollarga javob berishi va o'z-o'zini nazorat qilishi, o'z bilimi ko'rsatkichlarini aniqlashi mumkin bo'ladi.

Boshlang'ich sinf darslarini kompyuterlashtirish qo'yidagi imkoniyatlarni yaratadi:

- berilayotgan ma'lumot jonli, rangli va ovoqli bo'ladi;
- sinf xonasini o'zidayoq mashg'ulot o'tkazish imkonini paydo bo'ladi;
- dasturni har bir o'quvchining mustaqil bilim o'rganishi uchun sharoit yaratadi.

An'anaviy darslarda o'quvchi qisqa vaqt oralig'ida o'qituvchi tomonidan berilayotgan ko'p miqdordagi ma'lumotlarni o'zlashtirishi qiyin kechadi. Kuzatishlar o'quvchilar dars jarayonida olgan ma'lumotlarni, darslikda o'qib o'rgangan ma'lumotlarga nisbatan uzoqroq yodda saqlab qolishini ko'rsatadi. Bunda

o'qituvchining o'quv materialini sodda va ravon tilda tushuntirishi, mavzuning ko'rgazmalilik darajasining yuqori bo'lishi, eng asosiysi o'quvchilarning o'quv jarayonida o'zaro hamkorlikda ishlashlari muhim ahamiyatga egaligi, bu esa ulardagi faollikni rivojlanganligida namoyon bo'ladi.

Dasturlashgan nazorat vositalari test, topishmoq va boshqotirmalardan dasturlashtirilgan tarzda foydalanish orqali amalga oshiriladi. Bunday vositalarni o'rganilgan mavzularni mustahkamlash, o'zlashtirish sifatini ko'tarish maqsadida foydalanish mumkin. Dasturlashgan nazoratda o'quvchilarning test topshiriqlari javoblarini topishi, ball yig'ishi va kompyuterning baholash mezonini asosida o'z-o'zini baholashlari ko'zda tutiladi. Kompyuterda topishmoq va boshqotirmalarning tavsiya etilishi o'quvchining to'plagan ballarini yanada oshirish uchun xizmat qiladi. Mavjud topishmoqlar va o'yinlar o'rganilgan mavzular yuzasidan tayyorlanadi. O'quvchi vaqt oralig'ida ularga javob berishi talab etiladi.

O'quv fanlar bo'yicha yaratilgan va o'quv jarayonida foydalanilayotgan hozirgi o'rgatuvchi dasturlarning yagona kamchiligi o'quvchining bilish faoliyatini tor ma'nodagi test va savol topshiriqlar asosida aniqlashdan iboratdir. Bunday hollarda o'quvchi mavzu yuzasidan berilgan savollarga yuzaki yoshdashadi va javoblarni tavakkal belgilaydi. Bunday holat fanni o'zlashtirishda o'quvchilarga qiyinchilik tug'diradi. Buning natijasida o'quvchilar mavzularning ketma-ketligi ularning o'zaro bog'liqligi, farq qiluvchi va o'xshash belgilarini aniqlashda xatoliklarga yo'l qo'yishadi. Buning oqibatida mavjud predmet materiallari to'liq o'zlashtirilmaydi yoki tizimsiz, pala-partish o'zlashtiriladi.

Kompyuter texnologiyasining eng katta imkoniyatlarini o'zida mujassamlashtirgani Internet tarmog'i bilan bog'langanligiga binoan kompyuter vositalarini On - line va Off - line tizimlariga ajratiladi.

On - line tizimidan ta'lim jarayonida Internet tarmog'iga ulangan vaqtda foydalaniladi. Off - line tizimini avtonom tarzda, ya'ni kompyuter Internet tarmog'iga ulanishi shart bo'lmaganda ham tadbiq etish mumkin. Yuqorida qayd etilgan o'rgatuvchi dasturlarning barchasidan On - line yoki Off - line tizimi orqali foydalanish mumkin. Lekin On - line tizimi ko'pincha, distansion-masofaviy ta'limda qo'llaniladi.

Boshlang'ich sinflarda Internet saytlaridan boshlang'ich sinf o'qituvchilari foydalanishlari mumkin. Ta'lim tizimiga zamonaviy axborot texnologiya vositalari kirib kelayotgan hozirgi davrda darslarni internet imkoniyatlarisiz tasavvur qilish qiyin. Chunki Internet ma'lumotlari o'qituvchilar uchun darslik va o'quv qo'llanmalarida kiritilgan ma'lumotlarni to'ldirishga, yangi ma'lumotlar olishga imkon beradi.

- Zamonaviy kompyuterlardan maxsus fanlarni o'qitishda foydalanish qo'yidagi imkoniyatlarni yaratadi:

- o'qituvchi va o'quvchi faoliyatining jadallashtiradi;
- o'quv fanini sifatli o'zlashtirilishga yordam beradi;
- mavzu haqida kengroq va chuqurroq bilim olishga imkon beradi;
- o'rganilayotgan mavzuning maqsad va vazifalarini to'liqroq aks ettirishga; o'quvchilarni o'rganayotgan mavzu bilan tabiatdagi voqeilik o'rtasida o'zaro bog'liqlik borligiga ishonitirishga yordam beradi. Hozir bir qancha fanlar bo'yicha o'rgatuvchi-dasturiy vositalar yaratilgan. Bunday vositalarga elektron darslik, elektron qo'llanmalar va multimedia vositalarini kiritish mumkin. Multimedia vositalari kompyuter yordamida o'rganilayotgan mavzularni o'quvchilarni tez va osonroq o'zlashtirishiga yordam berishi bilan birga o'qituvchi uchun ham bir qancha qulaylik yaratadi.

Bugungi kunda kompyuterlarni takomillashuvi bilan birga ularning imkoniyatlari ham ortib bormoqda. Bir vaqtlar faqat hisoblash, yozish va chizish amallarini bajargan bu yordamchi vositalar endilikda ta'lim tizimining eng zamonaviy vositasiga aylanmoqda, desak mubolag'a bo'lmaydi.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Chris Abbott ICT: Changing Education, London and New York, Routledge Falmer, 2001, 45p.
2. Попов А.М., В. Н. Сотников Информатика и математика. Учебник и практикум для прикладного бакалавриата. Из-во Юрайт, 2015 г. ISBN 978-5-9916-3338-3. 430стр.
3. Tosheva Nurzoda Toshtemirovna. Methods and techniques of developing cognitive activities of primary school pupils //ACADEMICIA. An International Multidisciplinary Research Journal, 2020. № 10.(7.13). Стр 80-87. https://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/1537/943
4. N.T.Tosheva, M.H. Mustafoyeva Registration of age and individual characteristics in education as a pedagogical problem. European scholar journal ISSN(E): 2660-5562 Jurnal Impact Faktor: 7.235 Volume 2, Issue 4 April 2021.- B. 85- 90
<https://scholar.google.com/citations?user=jJE1SeoAAAAJ&hl=ru&oi=ao>
- 5.N.T.Tosheva, A.M.Ibodullayeva Pedagogical bases of training of qualified pedagogical staff. International Engineering Journal For Research & Development: Vol. 6 No. 3 (2021): VOLUME 6 ISSUE 3 SJIF: 7.169 <http://iejrd.com/index.php/%20/article/view/2228>

6. Тошева Н. Т. Педагогико-психологические подходы к развитию познавательной деятельности учащихся начальной школы // Педагогические науки. – 2011. – №. 6. – С. 44-46.

7. Тошева Н. Т. Организация учебно-познавательных ситуаций начальных классов на основе дидактико-психологических подходов // Новое слово в науке и практике: гипотезы и апробация результатов исследований. – 2017. – С. 42-46.

8. Тошева Н. Т. Бошланғич синф ўқувчиларининг билиш фаолиятини ривожлантиришнинг педагогик-психологик хусусиятлари Fan va jamiyat. – Нукус, 2020. – №2. – Б. 109-111.

https://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/1540/942

9. Тошева Н. Т. Бошланғич синф ўқувчиларида билиш фаолиятини шакллантиришнинг ўзига хос хусусиятлари Муғаллим ҳам узлуксиз билимлендириў. – Нукус, 2020. – №2. – Б. 126-132.

https://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/1544/941

10. Tosheva Nurzoda Toshtemirovna. Education process directed to the person as the basis of increasing knowing activity of pupils. // The advanced science open access journal. United states, 2013. №6. . Стр. 83-85.

ZAMONAVIY DARSLARNI TASHKIL ETISHDA O'QITUVCHINING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

DOI: 10.53885/edinres.2021.44.69.083

Tosheva Nurzoda Toshtemirovna

BDU o'qituvchisi

Qodirova Nilufarxon Zokir qizi

BDU talabasi

Таянч сўзлар: бошланғич таълим, ўқувчининг билиш фаолияти, ўқитувчи фаолияти, педагогик технологиялар, субъект, таълим жараёни, билиш имкониятлари, ўқув вазияти, дидактик ёндашувлар, психологик ёндашув, психологик-педагогик хусусиятлар.

Ключевые слова: начальное обучение, познавательная деятельность ученика, деятельность учителя, педагогические технологии, субъект, процесс обучения, возможности познания, учебная ситуация, дидактический подход, психологический подход, психолого-педагогические свойства.

Key words: primary education, the process of student's cognition, pedagogical technologies, subject, the process of education, the opportunities of knowledge academic situation, didaktik approach, psychological approach, psychological and pedagogical peculiarities.

Ушбу мақолада бошланғич синф ўқувчиларини билиш фаолиятини ривожлантириш имконияти ва кейинги босқичларда замин яратиб олиш, ўқувчи билиш фаолиятининг асосий субъекти сифатида намоён бўлиши таҳлил қилинган.

В данной статье отражены возможности развития познавательной деятельности учеников начальной школы, дан анализ процесса развития данной деятельности учащихся, определены его основные педагогические направления.

The article analyzes the opportunities to develop the process of acquiring knowledge of pupils in primary education, making foundations for the further stages of education and the role of pupils as the main subject of educational process.

O'qituvchilik kasbi o'ta mas'uliyatli kasb bo'lib, u har bir pedagogdan ruhiy tetiklik va jismoniy sog'lomlikni talab etadi. Shubhasiz o'qituvchidan talab etiladigan bu ko'rsatkichlar dars jarayonida namoyon bo'ladi yoki muayyan psixologik shart-sharoitlar hamda omillar ta'sirida sodir bo'ladi. Shunga ko'ra pedagogik omillarni psixologik omillardan bo'lakcha holda o'rganish va tatbiq etish mutlaqo mumkin emas. Bizga ma'lumki, o'qituvchi faoliyatida pedagogik va psixologik omillar bir-birini uyg'un ravishda to'ldirib, dinamik shakllanish xarakteriga ega bo'ladi.

Bizga ma'lumki, yosh va tajribasiz o'qituvchi faolliyatida hududiy o'ziga xoslik va tegishli shart-sharoitlar hisobga olinishi kerak bo'ladi. Ayniqsa, ularda dastlabki vaqtlarda begonalar, yoshi kattalar, tajribali o'qituvchilar davrasida bir muncha tortinish, istihola qilish yoki shoshib qolish hollari tez-tez uchraydiki, bu jarayon darslarni tashkil etishda ham namoyon bo'lishi mumkin. Yosh o'qituvchidagi bunday holat uning pedagogik mahorat qirralari va ijtimoiy tajriba yetishmasligi bilan izohlanadi. Bu har bir yosh